

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแล
ผู้ใหญ่วัยเรื้อรังที่บ้าน

EMPOWERING PROGRAM DEVELOPMENT FOR FAMILY
CAREGIVER OF CHRONICALLY ILL ADULT

โดย

ยวดี รอดจากภัย (Yuvadee Rodjarkpai)

ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รัชณี สรรเสริญ (Rachanee Sunsern)

วรรณรัตน์ ลาวั้ง (Wannarat Lawang)

ภาควิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การศึกษาวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2548

ISBN 974-326-427-2

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสามารถจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นพ.ศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญยง เกียวการค้า และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทราวดี เขียวพิเชฐ ที่ได้กรุณาสละเวลา ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งได้ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอ่าวอุดม พยาบาล หัวหน้าสถานีนอนามัย นักวิชาการสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขในอำเภอสรีราชา ที่ได้สละเวลา และมีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยนี้จะไม่ประสบความสำเร็จถ้าปราศจากความร่วมมือจากญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ ป่วยเรื้อรัง และผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง และในการจัดทำวิจัยครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนงานวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้ที่เป็นกำลังใจให้คณะผู้วิจัย ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี คือ ครอบครัว เพื่อน น้อง และผู้ร่วมงานของผู้วิจัย

ยุวดี รอดจากภัย

คำสำคัญ : โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ / ญาติผู้ดูแล / ผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง

ยวดี รอดจากภัย, รัชณี สรรเสริญ และวรรณรัตน์ ลาวัง : การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน

(EMPOWERING PROGRAM DEVELOPMENT FOR FAMILY CAREGIVER OF RONICALLY ILL ADULT)

การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชน โรคและปัญหาทางสุขภาพมีมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยญาติผู้ดูแล จำนวน 45 คนที่อำเภอศรีราชา ญาติผู้ดูแลที่เข้าร่วมในการวิจัยได้รับการสร้างพลังตามกิจกรรมที่กำหนดขึ้น ตามกระบวนการของกิบสัน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับโรค และการฝึกทักษะในการให้การดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และ paired t-test

ผลการวิจัยพบว่า หลังการดำเนินการโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง มีการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.001$)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจตามแนวคิดของกิบสัน ส่งผลต่อการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังของญาติผู้ดูแล ดังนั้นควรนำโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจตามแนวคิดของกิบสันขยายผลต่อไป

KEY WORDS : Empowering Program / Family Caregiver / Chronically Ill Adult

EMPOWERING PROGRAM DEVELOPMENT FOR FAMILY CAREGIVER OF CHRONICALLY ILL ADULT

Yuvadee Rodjarkpai, Faculty of Public Health, Burapha University, Thailand.

Rachanee Sunsern, Wannarat Lawang, Faculty of Nursing, Burapha University, Thailand.

Rapid changes of socio, economics, culture and environment of Thai societies affect quality of life of the people. Many diseases and health problems are increasing.

The main purpose of this study was to develop an Empowering Program for Family Caregiver of Chronically Ill Adult.

The research was action research. The sample comprised 45 family caregivers at Sriracha District. The sample participated in the empowerment program based on Gibson's concept of empowerment.

The program stressed learning through participation in individual and group activities i.e., to learn about the disease and train to develop skills in caring for chronically ill Adult.

Data analysis was done by using descriptives statistics, and paired t - test.

Findings from this research study showed that after expose to empowerment program, the family caregivers of chronically ill Adult had Significantly increased perceived empowerment, self – esteem, and caring behavior (p-value<0.001).

This empowerment program based on Gibson's concept are recommended for further expansion.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภูมิ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	3
นิยามตัวแปร	3
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	7
บทบาทผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	9
แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ และกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ	12
กลวิธีในการเสริมสร้างพลังอำนาจ	18
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	19
กระบวนการกลุ่ม	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
รูปแบบการวิจัย	31
ลักษณะประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	32
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	38
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง และความต้องการ ของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	38
ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ความสามารถในการปฏิบัติ กิจวัตรประจำวันของผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	41
ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้พลังอำนาจ ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง และพฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	43
ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน	52
5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	57
ภาคผนวก	61
ภาคผนวก 1 แบบฟอร์มใบยินยอมให้ทำการวิจัย	62
ภาคผนวก 2 แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา ..	64
ภาคผนวก 3 แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน ประกอบด้วยชุดคำถาม 6 ชุด	
ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย	66
ชุดที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ของผู้ป่วย	66
ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	68
ชุดที่ 4 การรับรู้พลังอำนาจของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	69
ชุดที่ 5 แบบประเมินความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแล ผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	72
ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแล ผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก 4 คู่มือการดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง	75
ภาคผนวก 5 ภาพกิจกรรม	112
ภาคผนวก 6 ประวัติผู้วิจัย	114

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน และร้อยละของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรังจำแนกตามข้อมูลทั่วไป จำนวน 45 คน	39
2 จำนวน และร้อยละของผู้ใหญ่วัยเรื้อรังจำแนกตามข้อมูลทั่วไป จำนวน 45 คน ..	41
3 จำนวนและร้อยละของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง จำแนกตามระดับการรับรู้พลัง อำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแล ผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง และพฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ระหว่าง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง จำนวน 45 คน	44
4 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรับรู้พลังอำนาจของ ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง รายด้าน ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการ ทดลอง	45
5 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง รายด้าน ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการ ทดลอง	48
6 คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการดูแลของญาติ ผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง รายด้าน ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	48
7 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยการรับรู้พลังอำนาจของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัย เรื้อรัง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง และ พฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่วัยเรื้อรัง ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง จำนวน 45 คน	52

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงรูปแบบของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจตามแนวคิดของกิบสัน (Gibson, 1993)	13

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2 รูปแบบการวิจัย	31
3 แผนภูมิการทดลอง	32
4 โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ป่วยเรื้อรังที่บ้าน	34

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University